

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 18.9.2007
KOM(2007) 540 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

**Stworzenie światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym
pomiędzy Unią Europejską a ubogimi krajami rozwijającymi się, najbardziej
narażonymi na skutki zmian klimatycznych**

KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Stworzenie światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym pomiędzy Unią Europejską a ubogimi krajami rozwijającymi się, najbardziej narażonymi na skutki zmian klimatycznych

1. WSTĘP

Z danych naukowych przeanalizowanych w ramach Międzyrządowego Zespołu ds. Zmiany Klimatu (IPCC)¹ przedstawionych społeczności międzynarodowej wynikają trzy alarmujące wnioski: po pierwsze zmiany klimatyczne rzeczywiście zachodzą; po drugie aktualne przyspieszenie procesu zmian klimatycznych jest wynikiem działalności człowieka, której skutkiem jest emisja gazów cieplarnianych do atmosfery; a po trzecie większość regionów świata, zwłaszcza w krajach rozwijających się, będzie w coraz większym stopniu dotknięta zmianami klimatycznymi.

Unia Europejska podjęła się przewodniej roli we wspieraniu międzynarodowych działań mających na celu stawienie czoła zmianom klimatycznym. W marcu 2007 r. szefowie państw i rządów UE sformułowali wnioski do światowego i kompleksowego porozumienia na okres po 2012 r. w sprawie zmian klimatycznych, którego celem byłoby ograniczenie globalnego ocieplenia do 2°C powyżej poziomu z okresu przedindustrialnego i zobowiązanie się do znacznego obniżenia emisji gazów cieplarnianych w ramach UE, nawet jeśli nie będzie istniało porozumienie międzynarodowe² w tej kwestii. Unia jako największy dawca oficjalnej pomocy rozwojowej przejęła także wiodącą rolę w międzynarodowych wysiłkach na rzecz rozwoju, co znalazło wyraz w „konsensusie europejskim”³, w ambitnych zobowiązaniach dotyczących oficjalnej pomocy rozwojowej oraz we wspieraniu wysiłków mających na celu skuteczność i spójność pomocy. Mimo że UE zwracała już w 2003 r.⁴ uwagę na ścisły związek między zmianami klimatycznymi a ubóstwem, wyzwanie jest na tyle pilne i ważne, że wymaga zbiorowej inicjatywy, która wsparłaby odpowiedzialność i zaangażowanie Europy w zwalczaniu ubóstwa.

Prognozy skutków zmian klimatycznych pokazują, że najwcześniej i najbardziej dotknięte zostaną kraje najsłabiej rozwinięte (kraje LDC) i małe, rozwijające się kraje wyspiarskie (kraje SIDS). Ponadto dysponują one też najmniejszymi zasobami, które pozwoliłyby im przygotować się na te zmiany i dostosować odpowiednio styl życia. Z powodu zmian klimatycznych osiągnięcie milenijnych celów rozwoju przez te kraje jeszcze bardziej się opóźni.

¹ IPCC. Czwarte sprawozdanie z oceny: zmiany klimatyczne 2007

² COM (2007) 2, Ograniczenie globalnego ocieplenia do 2°C: w perspektywie roku 2020 i dalszej, 10.1.2007 r. oraz konkluzje Rady Europejskiej (7224/07), 9.3.2007 r.

³ Konsensus europejski w sprawie rozwoju określa wspólne unijne cele i zasady współpracy na rzecz rozwoju. Patrz: konkluzje Rady (14820/05), 22.11.2005

⁴ COM (2003) 85, Zmiany klimatyczne w kontekście współpracy na rzecz rozwoju, 11.3.2003 r. oraz konkluzje Rady (15164/04), Zmiany klimatyczne w kontekście współpracy na rzecz rozwoju, 24.11.2004 r.

Niniejszy komunikat proponuje utworzenie światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym (zwanego dalej: „sojuszem”) pomiędzy UE a ubogimi krajami rozwijającymi się, najbardziej narażonymi na skutki zmian klimatycznych (szczególnie krajami LDC i SIDS) oraz ukazuje cele i sposób działania omawianej inicjatywy⁵. Wspomniany sojusz stanie się platformą dialogu i wymiany oraz praktycznej współpracy, której celem będzie zmierzenie się z podwójnym wyzwaniem walki z ubóstwem i zmianami klimatycznymi, będzie on też wspierał negocjacje międzynarodowe dotyczące porozumienia na okres po 2012 r. w sprawie zmian klimatycznych oraz podjęcie skutecznych działań na szczeblu krajowym.

Sojusz potrzebuje silnego wsparcia ze strony UE, szczególnie poprzez zobowiązanie do zwiększenia pomocy finansowej na działania przystosowawcze w krajach LDC i SIDS oraz na wysiłki na rzecz łagodzenia skutków zmian klimatu, które przynoszą korzyści również programom na rzecz ograniczania ubóstwa tych krajów. Sojusz będzie stanowił kluczowy element zbiorowych działań zewnętrznych UE w dziedzinie zmian klimatycznych, uzupełniając i nasilając jednocześnie inne dialogi i działania w zakresie współpracy.

2. ZASADNOŚĆ DZIAŁANIA

Czwarte sprawozdanie z oceny przedstawione przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu zawiera regionalną analizę spodziewanych skutków zmian klimatycznych. W sprawozdaniu stwierdzono, że Afryka, gdzie znajduje się większość krajów LDC, jest kontynentem, na którym zmienność klimatu i zmiany klimatyczne są najbardziej odczuwalne ze względu na liczne napięcia i niewielkie zdolności adaptacyjne. Deficyt wody, brak bezpieczeństwa żywnościowego wywołany suszami i pustoszczeniem, podniesienie się poziomu morza, nowe zagrożenia dla zdrowia, ekstremalne zjawiska pogodowe oraz naciski migracyjne to tylko niektóre z przewidywanych skutków. Z podobnymi wyzwaniami konfrontowane są inne części świata, takie jak Azja, Ameryka Łacińska czy kraje SIDS. W większości przypadków zmiany klimatyczne nakładają się na istniejące wcześniej problemy. Z powodu stopniowego wyczerpywania zasobów naturalnych w wielu krajach LDC i SIDS problematyczne stało się na przykład bezpieczeństwo żywnościowe i dostęp do bezpiecznej wody. Wspomniane kraje są często źle przygotowane na klęski żywiołowe, które niejednokrotnie pustoszyły ich terytorium⁶. Kraje LDC i SIDS są z uwagi na ich niski stopień rozwoju jednocześnie najmniej odpowiedzialne za nagromadzenie się gazów cieplarnianych w atmosferze, a zatem i za zamiany klimatyczne

Sprawozdanie Sterna⁷ z października 2006 r. podkreśliło, że świat nie musi wybierać pomiędzy zapobieganiem zmianom klimatycznym a promowaniem wzrostu gospodarczego i rozwoju. Bierność wobec zmian klimatycznych będzie na dłuższą metę kosztować gospodarkę światową więcej niż zmierzenie się z tym problemem już teraz. Stern wyraźnie wskazuje, że kraje najuboższe poniosą wysokie koszty w związku ze zmianami klimatycznymi i wzywa społeczność międzynarodową do udzielenia im pomocy.

⁵ Dokument roboczy służb określający szczegółowo wdrożenie omawianej inicjatywy jest planowany na grudzień 2007 r.

⁶ Szczegóły dyskusji na temat wpływu zmian klimatycznych na kraje ubogie można znaleźć we wspólnym dokumencie agencji: Ubóstwo i zmiany klimatyczne, 2003

⁷ N. Stern, *The Economics of Climate Change*, London, październik 2006

W konkluzjach Rady Europejskiej z marca 2007 r. UE kładzie nacisk na potrzebę budowania sojuszu z krajami rozwijającymi się. W propozycjach podkreśla się potrzebę ściślejszej współpracy pomiędzy UE i krajami LDC zwłaszcza w takich dziedzinach jak: przystosowanie do zmian klimatycznych, ich monitorowanie, bezpieczeństwo żywnościowe, obniżanie ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych oraz ułatwiony dostęp do mechanizmu czystego rozwoju. Unia wzywa przy tym kraje rozwijające się do zatrzymania emisji gazów związanych z wylesieniem na obecnym poziomie w ciągu dwudziestu lub trzydziestu lat. Na szczycie G8 w Heiligendamm wielokrotnie zwracano uwagę na znaczenie ograniczenia emisji związanych z wylesieniem oraz na przystosowanie do zmian jako najważniejsze dziedziny współpracy w zakresie zmian klimatycznych między G8 a krajami rozwijającymi się⁸.

Ostatnio przyjęta zielona księga w sprawie możliwych wariantów działań na szczeblu UE mających na celu adaptację do zmian klimatycznych w Europie⁹ zawiera filar „uwzględnianie adaptacji w działaniach zewnętrznych UE”. W księdze kładzie się wyraźny nacisk na zacieśniony dialog i współpracę w dziedzinie zmian klimatycznych między UE i krajami rozwijającymi się poprzez tworzenie światowego sojuszu na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym.

3. STWORZENIE ŚWIATOWEGO SOJUSZU NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA ZMIANOM KLIMATYCZNYM POMIĘDZY UE A UBOGIMI KRAJAMI ROZWIJAJĄCYMI SIĘ, NAJBARDZIEJ NARAŻONYMI NA SKUTKI ZMIAN KLIMATYCZNYCH

3.1. Ogólny cel

Poprzez rozwijanie skutecznego dialogu i współpracy w dziedzinie zmian klimatycznych sojusz przyczyni się do wsparcia krajów rozwijających się, najbardziej narażonych na skutki zmian klimatycznych, a szczególnie krajów LDC i SIDS, w lepszym przystosowaniu się do skutków tych zmian i jednocześnie do osiągnięcia milenijnych celów rozwoju. We wszystkich przypadkach, kiedy będzie to służyło celom ograniczania ubóstwa, sojusz będzie wspierał także udział wspomnianych krajów w światowych działaniach na rzecz łagodzenia skutków zmian klimatycznych, nawet jeśli – jak w przypadku krajów LDC – nie będą one musiały podejmować zobowiązań w zakresie ograniczeń emisji w ramach porozumienia na okres po 2012 r.

3.2. Sojusz na rzecz dialogu i wymiany

Omawiany sojusz będzie stanowił platformę dialogu i wymiany pomiędzy UE a ubogimi krajami rozwijającymi się, najbardziej narażonymi na skutki zmian klimatycznych, szczególnie krajami LDC i SIDS, dotyczących praktycznych metod wdrażania strategii rozwoju oraz strategii związanych ze zmianami klimatycznymi. Wyniki dialogu i wymiany zostaną uwzględnione w pracach nad porozumieniem na okres po 2012 r. w sprawie zmian klimatycznych, a jednocześnie ułatwią zbliżenie stanowisk Europy i krajów rozwijających się przy opracowywaniu tego porozumienia.

⁸ Oświadczenie w ramach szczytu G8 w Heiligendamm – Wzrost i odpowiedzialność w gospodarce światowej, 7.6.2007 r.

⁹ COM(2007) 354

Omawiany sojusz stanowi tylko uzupełnienie i wsparcie działań prowadzonych w ramach Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu oraz protokołu z Kioto. Unia jest przekonana, że powołanie wraz z krajami LDC i SIDS wspólnego forum wymiany poglądów i doświadczeń poza kontekstem negocjacji pomoże przyspieszyć wdrożenie powyższej konwencji i związanych z nią porozumień.

W przedmiotowym sojuszu powinny wziąć udział kraje zobowiązujące się do rzeczywistego podjęcia działań w odpowiedzi na zmiany klimatyczne. Będzie on dawał okazję do regularnych spotkań pomiędzy UE i wspomnianymi krajami w celu wdrożenia jego postanowień, przy wykorzystaniu w stosownych przypadkach istniejących regionalnych struktur dialogu i partnerstwa, takich jak grupa państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) czy Unia Afrykańska (UA)¹⁰, kraje SIDS czy dialog Azja-Europa. Jednocześnie będzie też wspierał dialog i wymianę Południe-Południe.

3.3 Sojusz na rzecz skutecznej współpracy

Oprócz prowadzenia dialogu i wymiany powyższy sojusz będzie udzielał wsparcia technicznego i finansowego na działania przystosowawcze i środki łagodzące skutki zmian klimatycznych oraz wsparcia przy włączaniu zmian klimatycznych do strategii rozwoju. Poniżej znajduje się lista pięciu najważniejszych dziedzin i związanych z nimi działań; zostaną one jeszcze szczegółowo przedyskutowane i uściślone w ramach sojuszu. Ostatnia z tych dziedzin, włączenie zmian klimatycznych w działania na rzecz ograniczania ubóstwa, ma charakter przekrojowy i dlatego będzie się odnosiła także do innych dziedzin priorytetowych.

(a) Przystosowanie do zmian klimatycznych

CEL: wspieranie krajów rozwijających się w poszerzaniu wiedzy o skutkach zmian klimatycznych, opracowanie i wdrażanie strategii przystosowawczych.

- Wszystkie działania przystosowawcze muszą być poprzedzone szczegółowymi badaniami prawdopodobnych skutków zmian klimatycznych dla danego kraju lub regionu oraz oparte na wiarygodnej obserwacji klimatu. Na użytek polityków i decydentów wyniki powinny być przekładane na praktyczne informacje. Badania naukowe są niezbędne w sektorach blisko powiązanych z klimatem, zwłaszcza takich jak woda czy rolnictwo, ponieważ są one podstawą bezpieczeństwa żywnościowego, a także w zakresie ewentualnego wpływu zmian klimatycznych na morza i oceany.
- Potrzeby przystosowawcze krajów LDC określone są w krajowych przystosowawczych programach działań. Przy finansowym wsparciu ze strony funduszu na rzecz krajów najsłabiej rozwiniętych zarządzanego przez Światowy Fundusz na rzecz Środowiska, 20 krajów LDC zakończyło dotychczas przygotowywanie tego typu programów¹¹, a w większości pozostałych krajów LDC proces ten trwa. Programy te należy obecnie wdrożyć, opracowując jednocześnie plany działań na rzecz przystosowania w krajach nie będących krajami LDC, które są jednak tak samo zagrożone. Krajowe programy działań na rzecz przystosowania obejmują na ogół następujące obszary: pomoc w dziedzinie wody (np. oszczędne gospodarowanie wodą), rolnictwa (np. badania odmian odpornych na suszę),

¹⁰ Komisja Europejska wysunęła ostatnio propozycję utworzenia w ramach sojuszu partnerstwa UE i Afryki w dziedzinie zmian klimatycznych. Patrz COM(2007) 357

¹¹ Aktualny wykaz znajduje się na stronie: http://unfccc.int/national_reports/napa/items/2719.php

zdrowia (np. zapobieganie malarii w nowych zagrożonych społecznościach), tworzenie zrównoważonych źródeł energii i korzystanie z nich; pomoc ponadsektorowa, np. szerzenie wiedzy, akcje informacyjne, opracowywanie programów nauczania, likwidowanie barier dla transferu technologii.

- Przystosowywanie do zmian klimatycznych daje UE oraz krajom LDC i SIDS możliwość prowadzenia szerokiej współpracy. Zadaniem zielonej księgi Komisji w sprawie adaptacji jest pobudzenie debaty na temat najskuteczniejszych działań przystosowawczych, jakie mogą zostać podjęte w Europie. Unia podzieli się z partnerami w krajach rozwijających się wynikami działań przeprowadzonych w następstwie publikacji zielonej księgi i udzieli im w ramach sojuszu wsparcia przy opracowaniu równie kompleksowego podejścia do kwestii przystosowania.

Proponowane obszary działania

► Pomoc w opracowaniu planów działań na rzecz przystosowania w krajach zagrożonych nie będących krajami LDC poprzez wsparcie techniczne, budowanie potencjału oraz ułatwianie współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

► Pomoc we wdrażaniu planów działań na rzecz przystosowania w krajach LDC i SIDS, które zobowiązują się do rzeczywistego podjęcia działań w związku ze zmianami klimatycznymi.

► Finansowanie pilotażowych projektów przystosowawczych, przede wszystkim w sektorze wody i rolnictwa oraz zarządzanie zasobami naturalnymi z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

► Wspieranie międzynarodowej współpracy w zakresie badań skutków zmian klimatycznych w krajach i regionach rozwijających się oraz identyfikacja i opracowanie innowacyjnych rozwiązań przystosowawczych, np. za pośrednictwem siódmego programu ramowego w dziedzinie badań naukowych lub programu tematycznego dotyczącego bezpieczeństwa żywnościowego.

(b) Ograniczenie emisji spowodowanych wylesieniem

CEL: ograniczenie w krajach rozwijających się emisji dwutlenku węgla spowodowanych wylesieniem poprzez tworzenie zachęt ekonomicznych do ochrony lasów, przy jednoczesnym zachowaniu źródeł utrzymania uzależnionych od lasów i ekosystemów leśnych.

- Około 20 % światowej emisji dwutlenku węgla powodowane jest wylesieniem. W krajach LDC 62 % ogółu emisji wynika ze zmian w sposobie użytkowania gruntów, głównie z wylesienia. Regionami o najwyższym stopniu wylesienia na świecie są Afryka, Ameryka Łacińska oraz Azja Południowo-Wschodnia i kraje obszaru Pacyfiku¹². Wylesienie ma liczne powody gospodarcze, społeczno-polityczne, demograficzne i środowiskowe: wycinka lasów, powiększanie się obszarów rolnych, rozwój infrastruktury, wykorzystywanie biomasy jako głównego źródła energii, ale także złe decyzje polityczne i instytucjonalne oraz czynniki kulturowe.

¹² FAO. State of the World's Forests, 2007 [Stan lasów na świecie, 2007]

- Znaczenie podjęcia skutecznych działań na rzecz zwalczania wylesienia zostało wpisane do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, a strony dyskutują aktualnie na temat strategii i metod obniżenia emisji spowodowanych wylesieniem w kontekście międzynarodowego porozumienia w sprawie zmian klimatycznych na okres po 2012 r.. Dyskusje toczą się wokół dobrowolnych zobowiązań podejmowanych przez kraje rozwijające się do podjęcia działań na rzecz ograniczenia aktualnego poziomu wylesienia na ich terenie oraz wynagradzania tych krajów na podstawie poziomu emisji, których udało się uniknąć. W grudniu 2007 r. na Bali strony prawdopodobnie uzgodnią podjęcie działań pilotażowych, które pomogłyby zainteresowanym krajom opracować przyszłą strategię ograniczenia emisji spowodowanych wylesieniem.
- Unijny program w zakresie egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa stosuje silną zachętę - wywóz do UE jedynie drewna opatrzonego świadectwem o legalnej wycince – w celu zmierzenia się z nielegalnym wycinaniem lasu oraz wspierania zarządzania lasami z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, co pośrednio przyczynia się ograniczenia emisji. Rozmowy w ramach powyższego programu prowadzone są aktualnie w mniej więcej 15 krajach będących producentami drewna.

Proponowane obszary działania

- Pomoc w okresie do 2012 r. w opracowaniu systemów sprawozdawczych i potencjału krajowego w celu monitorowania wylesienia, umacnianiu instytucji oraz opracowywaniu strategii na rzecz zwalczania wylesienia.
- Wspieranie eksperymentalnych, innowacyjnych i nastawionych na wyniki mechanizmów stwarzających zachęty w krajach rozwijających się do ograniczenia emisji spowodowanych wylesieniem.
- Rozszerzanie programów takich jak inicjatywa w zakresie egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa, które wspierają gospodarkę zasobami naturalnymi opartą na zasadach zrównoważonego rozwoju przy jednoczesnym ograniczaniu emisji oraz zachowaniu źródeł utrzymania uzależnionych od lasów i ekosystemów leśnych.

(c) Zwiększenie uczestnictwa w mechanizmie czystego rozwoju

CEL: Pomoc dla krajów rozwijających się w zakresie uczestnictwa w światowym rynku uprawnień do emisji za pośrednictwem Mechanizmu Czystego Rozwoju.

- Mechanizm czystego rozwoju umożliwia przedsiębiorstwom i krajom mającym, w myśl protokołu z Kioto, obniżyć emisje, inwestowanie w projekty, których celem jest ograniczenie emisji w krajach rozwijających się. Projekty takie muszą być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju. Celem wyżej wspomnianego mechanizmu są znaczące, długoterminowe inwestycje; za sprawą mechanizmu powstają miejsca pracy, powoduje on transfer technologii i pomaga krajom rozwijającym się przyjąć niskoemisyjny model rozwoju uwzględniający zmiany klimatyczne. Projekty z nim związane obejmują wiele sektorów, w tym tworzenie zrównoważonych źródeł energii i korzystanie z nich, przetwarzanie odpadów, ponowne zalesianie i biopaliwa.

- Geograficzne rozmieszczenie projektów związanych z omawianym mechanizmem jest nierówne. Większość projektów prowadzona jest obecnie w Azji oraz Ameryce Środkowej i Południowej¹³. Oprócz innych problemów powodem takiego stanu rzeczy jest skomplikowany proces zapisu i jego wysoki koszt oraz słaby potencjał instytucjonalny i niekorzystne warunki do inwestowania. Do większego uczestnictwa krajów LDC i SIDS w mechanizmie czystego rozwoju potrzebne jest zarówno budowanie potencjału tych krajów, jak i udzielanie im wsparcia technicznego.

Proponowane obszary działania

- Intensywne budowanie potencjału umożliwiającego uczestnictwo w mechanizmie czystego rozwoju oraz udzielanie wsparcia technicznego do opracowania jak najwydajniejszych projektów.
- Badanie możliwości opracowania przykładowych projektów i typów projektów, które byłyby dobrze przystosowane do szczególnych warunków krajów LDC i SIDS, w tym poprzez opracowywanie metod tworzenia tego rodzaju projektów.

(d) Propagowanie strategii związanej z ograniczaniem ryzyka klęsk żywiołowych

CEL: Podniesienie stanu gotowości w krajach i społecznościach rozwijających się w zakresie klęsk żywiołowych związanych ze zmianami klimatycznymi, zmniejszanie ich ryzyka i ograniczanie ich skutków.

- Przewiduje się, że zmiany klimatyczne będą prowadziły do coraz większej zmienności warunków klimatycznych i powodowały ekstremalne zjawiska pogodowe, takich jak tajfuny, powodzie i susze oraz związanych z nimi zagrożeń, takich jak lawiny, osunięcia się ziemi czy lawiny błotne. Z uwagi na nieprzewidywalny charakter wielu z tych zagrożeń należy skupić skuteczne środki ograniczania ryzyka w krajach i regionach, które są najbardziej narażone. Należy zwrócić szczególną uwagę na środki skierowane bezpośrednio dla najsłabszych grup społecznych¹⁴.
- Wynikiem światowej konferencji w sprawie ograniczania skutków katastrof, która odbyła się w Japonii w 2005 r., było przyjęcie ramowego planu działań z Hyogo na lata 2005-2015: „Wzmocnienie odporności narodów i wspólnot na klęski żywiołowe”. Wspomniany ramowy plan działań zawiera postulat lepszego uwzględnienia kwestii zmian klimatycznych w strategiach związanych z ograniczaniem ryzyka klęsk żywiołowych z uwagi na ważny efekt synergii pomiędzy ograniczaniem ryzyka a przystosowywaniem do zmian klimatycznych¹⁵. Unia całkowicie popiera powyższy ramowy program działań i określi swój udział w nadchodzącej strategii UE w zakresie zmniejszania zagrożenia klęskami żywiołowymi w krajach rozwijających się.

¹³ Jedynie 22 z ogółu 766 zarejestrowanych projektów związanych z mechanizmem czystego rozwoju prowadzonych jest w Afryce, a tylko dwa w krajach LDC: Ugandzie i Tanzanii. Patrz <http://cdm.unfccc.int/Statistics/index.html>

¹⁴ np. ludność żyjąca w skrajnym ubóstwie, kobiety, dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne, mniejszości etniczne

¹⁵ Grupa „Zagrożenie i przystosowanie”. Łączenie przystosowania do zmian klimatycznych i środków zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych dla celów zrównoważonego rozwoju. 11/06

Proponowane obszary działania

- ▶ Lepsze i szersze monitorowanie zmian klimatycznych, prognozowanie i systemy informacyjne oraz wykorzystywanie zebranych informacji do tworzenia skutecznych środków przygotowawczych, np. systemów wczesnego ostrzegania służących strategiom ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych i innym programom na rzecz rozwoju.
- ▶ Wzmacnianie regionalnego potencjału w kontekście związanych ze zmianami klimatycznymi strategii ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych, w tym wymiana informacji, zarządzanie wiedzą, wczesne ostrzeganie i planowanie awaryjne.
- ▶ Opracowanie środków, za pomocą których kraje rozwijające się zagrożone klęskami żywiołowymi będą mogły wdrażać postanowienia ramowego planu działań z Hyogo, w tym zmierzenie się z leżącymi u podstaw czynnikami ryzyka, wzmacnianie odporności i kwestie podziału ryzyka (np. programy ubezpieczeń).

(e) Łączenie problematyki zmian klimatycznych z wysiłkami na rzecz ograniczenia ubóstwa

CEL: wsparcie krajów rozwijających się w systematycznym łączeniu problematyki zmian klimatycznych ze strategiami i inwestycjami na rzecz rozwoju oraz systematycznym włączaniu tej problematyki do współpracy na rzecz rozwoju.

- Zmiany klimatyczne mają wpływ na różne sektory i aby zapewnić zrównoważony rozwój muszą być łączone z wysiłkami na rzecz ograniczenia ubóstwa. Rządy krajów LDC i SIDS potrzebują wsparcia przy szerokim włączaniu problematyki zmian klimatycznych do istniejących i nowych strategii politycznych. Programy współpracy między ofiarodawcami europejskimi i krajami partnerskimi muszą obejmować kwestie zmian klimatycznych¹⁶. Jeśli zmiany klimatyczne nie byłyby brane pod uwagę, to dzisiejsze inwestycje na rzecz rozwoju mogłyby przyczyniać się do ocieplenia klimatu lub okazać się nieskuteczne z powodu zmian klimatu.
- Z aktualnego przeglądu¹⁷ planu działań UE¹⁸ w zakresie zmian klimatycznych i rozwoju wypływa szereg wniosków. Polityczne znaczenie zmian klimatycznych i świadomość polityczna w tej dziedzinie wśród partnerów na rzecz rozwoju znacznie się poprawiły. Komisja Europejska i państwa członkowskie UE wspierają wiele różnych działań związanych ze zmianami klimatycznymi w krajach partnerskich. Jednakże systematyczna ocena zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych oraz włączanie problematyki tych zmian do strategii i programów („uodparnianie na klimat”) nadal znajdują się w fazie początkowej zarówno w krajach rozwijających się, jak i w samych agencjach działających na rzecz rozwoju.

¹⁶ Jest to część szerszego zobowiązania UE polegającego na włączaniu kwestii środowiskowych do jej zewnętrznych działań.

¹⁷ Publikację sprawozdania z postępów przewiduje się na wrzesień 2007 r.

¹⁸ Plan działań UE w zakresie zmian klimatycznych i rozwoju 2004-2008) określa cztery strategiczne dziedziny, w których problematyka zmian klimatycznych połączona będzie z wysiłkami na rzecz ograniczenia ubóstwa: (i) uświadamianie politycznego znaczenia zmian klimatycznych; (ii) pomoc na przystosowanie; (iii) wspieranie modeli rozwoju promujących łagodzenie skutków zmian klimatu i niski poziom emisji gazów cieplarnianych; oraz (iv) budowanie potencjału. Patrz konkluzje Rady (15164/04), 24.11.2004

Proponowane obszary działania

- ▶ Propagowanie łączenia przystosowawczych planów działania z wysiłkami na rzecz ograniczenia ubóstwa i innymi strategiami na rzecz rozwoju.
- ▶ Wspieranie budowania potencjału instytucjonalnego w krajach ldc i sids w celu włączenia problematyki zmian klimatycznych do ich polityki.
- ▶ Przegląd finansowanych przez UE programów i projektów na rzecz rozwoju, w tym na poziomie sektorowym i pomocy budżetowej, pod kątem wpływu na środowisko naturalne oraz i przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Komisja Europejska będzie systematycznie zajmować się kwestią zmian klimatycznych, zarówno w kontekście łagodzenia ich skutków jak i przystosowania do nich, przy okazji średniookresowego przeglądu krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, a także brać ją pod uwagę przy przygotowywaniu kolejnej wersji tych dokumentów na następny cykl programowania rozpoczynający się w 2012 r.

4. FINANSOWANIE ŚWIATOWEGO SOJUSZU NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA ZMIANOM KLIMATYCZNYM

Komisja Europejska podejmuje starania w zakresie zgromadzenia znacznych środków na wdrożenie postanowień wyżej omawianego sojuszu w wymienionych najważniejszych dziedzinach. Bardzo trudno jest podać dokładne dane dotyczące kosztów zmierzania się ze zmianami klimatycznymi w krajach LDC i SIDS, ale pierwsze szacunki wskazują na to, że konieczne będą znaczne środki¹⁹.

Program tematyczny pt. „Środowisko i zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi, w tym energią” jest głównym instrumentem WE do realizacji postanowień wspomnianego sojuszu. Na powyższy program tematyczny przeznaczono dodatkowe środki w wysokości 50 mln EUR, które mają zostać wykorzystane konkretnie na cele powyższego sojuszu w okresie 2008-2010. Inne fundusze w ramach tego programu tematycznego, które mogą wspierać cele omawianego sojuszu obejmują: 25 mln EUR w ramach pozycji planu działań UE w zakresie zmian klimatycznych i rozwoju oraz komunikatu *Ograniczenie globalnego ocieplenia do 2°C* w perspektywie roku 2020 i dalszej²⁰; oraz 70 mln EUR w ramach pozycji dotyczącej lasów.

Poza finansowaniem wspomnianego programu tematycznego WE zbada możliwości udzielenia dodatkowej pomocy poprzez programy geograficzne. W odniesieniu do dziesiątego Europejskiego Funduszu Rozwoju zaproponowano, poza krajowymi i regionalnymi pulami środków mogącymi służyć przedmiotowemu sojuszowi, następujące orientacyjne kwoty na cele programów skierowanych do krajów AKP²¹: 100 mln EUR na zmiany klimatyczne i rozwój; 100 mln EUR na ograniczenie ryzyka klęsk żywiołowych. Ocenione zostaną także

¹⁹ W swoim „Sprawozdaniu z analizy istniejących i potencjalnych inwestycji oraz przepływów finansowych mających znaczenie w kwestii opracowania na szczeblu międzynarodowym skutecznej i właściwej pozycji w zakresie zmian klimatycznych” sekretariat Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu szacuje wysokość dodatkowych inwestycji i przepływów finansowych koniecznych na działania przystosowawcze w 2030 r. na kilkanaście miliardów USD. Dokument roboczy dialogu 8 (2007)

²⁰ COM(2007) 2

²¹ Obecnie trwają dyskusje między WE a krajami AKP na temat strategii współpracy wewnątrz AKP w ramach dziesiątego Europejskiego Funduszu Rozwoju.

możliwości dokonania uzupełnień w ramach celów omawianego sojuszu w przypadku Azji, Ameryki Łacińskiej i innych regionów objętych instrumentem finansowania współpracy na rzecz rozwoju.

Środki WE mogą rzecz jasna pokryć bardzo niewielką część ogólnych potrzeb. Państwa członkowskie UE postawiły sobie ambitny cel zwiększenie oficjalnej pomocy rozwojowej do 0,56 % PKB w 2010 r. Oznacza to wzrost o ponad 20 mld EUR w skali UE. Aby omawiany sojusz stał się atrakcyjną i wiarygodną inicjatywą, udział w nim państw członkowskich jest konieczny.

Komisja Europejska wzywa państwa członkowskie do połączenia wysiłków w ramach Światowego Sojuszu na Rzecz Przeciwdziałania Zmianom Klimatycznym i wspólnej realizacji jego założeń. wspólne wysiłki mogłyby przybrać formę wspólnego mechanizmu finansowania w ramach sojuszu, zarządzanego przez Komisję w sposób odzwierciedlający udział Komisji i państw członkowskich.

Celem wydatków dokonywanych w ramach sojuszu jest wspieranie i uzupełnianie innych dwu- i wielostronnych inicjatyw i funduszy. W kontekście Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu stworzono kilka funduszy finansujących projekty związane ze zmianami klimatycznym²². Działają się one przede wszystkim na zasadzie finansowania projektów ukierunkowanych na przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych. Wspominany wyżej sojusz ma kontynuować i wzmacniać trwający dialog i istniejącą współpracę w zakresie zmian klimatycznych między UE a ubogimi krajami rozwijającymi się, najbardziej narażonymi na skutki zmian klimatycznych, szczególnie krajami LDC i SIDS oraz pomagać w łączeniu problematyki zmian klimatycznych ze strategiami i inwestycjami na rzecz rozwoju, a także przy współpracy na rzecz rozwoju. We właściwych przypadkach, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych może zostać wsparte w ramach pomocy budżetowej.

5. WNIOSKI

Unia Europejska, będąca największym na świecie dostarczycielem oficjalnej pomocy rozwojowej, przedstawiła konkretne propozycje ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w celu zatrzymania wzrostu temperatury o poniżej 2°C. W ramach sojuszu na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym wizja ta zostanie przełożona na wspólne działanie w celu uwzględnienia uzasadnionych postulatów krajów LDC i SIDS, że skutki zmian klimatycznych nie powinny wpływać negatywnie na ich wysiłki na rzecz rozwoju oraz walki z ubóstwem.

Dzięki skuteczniejszemu dialogowi wspieranemu przez UE i państwa członkowskie za pośrednictwem znacznej pomocy rozwojowej, powyższy sojusz będzie stanowił dla UE wyjątkową okazję do pokazania swojej wiodącej roli i potwierdzenia zasad wielostronności i ogólnoświatowej odpowiedzialności, na których opierają się jej stosunki międzynarodowe.

²² Fundusz na rzecz Krajów Najślabiej Rozwiniętych (zobowiązania w kwietniu 2007: 115,8 mln USD), Funduszu Specjalnego na rzecz Zapobiegania Zmianom Klimatycznym (zobowiązania w kwietniu 2007 r.: 62 mln USD), a Fundusz na rzecz Przystosowania ma zgromadzić około 400 mln USD 2012 r. Od 1991 r. Światowy Fundusz na rzecz Środowiska przeznaczył około 1,98 mln USD na działania związane ze skutkami zmian klimatycznych, a zwłaszcza na działania polegające na ich łagodzeniu. UNFCCC Handbook, 2006, <http://www.gefweb.org/>.